

Školní preventivní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže

na období 2020 - 2025

Základní údaje o škole

Název a adresa školy	Základní škola Hranice, Tř.1.máje, příspěvková organizace Adresa: Tř. 1. máje 357, 75301 Hranice IČO: 49558609 RED IZO: 600146448
Jméno a příjmení ředitele	Mgr. Ivan Straka
Telefon	581675412
e-mail	ivan.straka@zsmaje.cz

Jméno a příjmení ředitele školního metodika prevence	Mgr. Jana Březinová
Telefon	581675420
e-mail	jana.brezinova@zsmaje.cz
Specializační studium	ano

Jméno a příjmení výchovného poradce	Mgr. Zdenka Tylichová
Telefon	581675439
e-mail	Zdenka.tylichova@zsmaje.cz
Specializační studium	ano

Obsah:

1. Současný stav problematiky
2. Preventivní opatření
3. Potřebnost strategie
4. Personální zajištění prevence
5. Principy strategie
6. Cíle strategie a charakteristika rizikových faktorů
7. Formy rizikového chování
8. Vymezení cílové skupiny
9. Způsob realizace
10. Kompetence žáků
11. Metody a formy, jakými budou dílčí aktivity řešeny
12. Vyhodnocení preventivní strategie

1. Současný stav problematiky

Škola vytváří školní preventivní strategii jako základní nástroj prevence. Jde o dlouhodobý, komplexní preventivní program. Tento program vychází z omezených časových, personálních a finančních možností se zaměřením na nejvyšší efektivitu. Jasně definuje dlouhodobé, střednědobé a krátkodobé cíle, je naplánován tak, aby mohl být řádně uskutečňován. Přizpůsobuje se struktuře školy, populaci jak v rámci školy, tak v jejím okolí a respektuje rozdíly ve školním prostředí. Škola zpracovává každoročně Preventivní program školy, který vychází z této strategie a je průběžně plněn a vyhodnocován prostřednictvím on-line systému výkaznictví. Ve výroční zprávě je vyhodnoceno řešení rizikového chování ve škole, sleduje se účinnost, průběh a efektivita jednotlivých aktivit.

Jsme úplnou státní základní školou s 1. až 9. ročníkem. Škola je městského typu s kapacitou 730 žáků, její součástí je školní družina. Do školy dojíždí i značná část žáků z okolních vesnic. Zřizovatelem školy je město Hranice. Město, kde žáci tráví velkou část svého dne, je místem, kde je zvýšené riziko výskytu rizikového chování.

Nárůst různých projevů rizikového chování včetně zneužívání návykových látek v populaci mládeže a dětí školního věku je celospolečenským problémem. Proto úkolem školy je poskytnout co nejvíce informací o drogové problematice, přiměřeně k věku dítěte a otevřeně hovořit s žáky i naslouchat jejím problémům.

Prevenici rizikového chování řeší školní poradenské pracoviště, které se skládá z ředitele školy, zástupkyň pro 1. a 2.stupeň, školního metodika prevence, výchovného poradce – kariérové poradenství. Součástí je i školní psycholog, který k nám dojíždí 1x týdně na 4 hodiny.

2. Preventivní opatření

Aktivity, které lze do strategie zapracovat:

- vzdělávání pedagogických pracovníků v metodikách preventivní výchovy, v technikách pedagogické preventivní práce, návky praktických psychologických a sociálně psychologických dovedností, techniky rozvíjení osobnosti, metody vytváření pozitivních vztahů mezi žáky a řešení problémových situací;
- zavádění oblastí preventivní výchovy do výuky a výchovy ke zdravému životnímu stylu;
- uplatňování různých forem a metod působení na jednotlivce a skupiny dětí a mládeže, zaměřeného na podporu rozvoje jejich osobnosti a sociálního chování;
- vytváření podmínek pro smysluplné využití volného času dětí a mládeže;
- průběžné sledování konkrétních podmínek a situace ve škole z hlediska rizik výskytu rizikového chování a uplatňování různých forem a metod umožňujících včasné zachycení ohrožených žáků;
- diferencované uplatňování preventivních aktivit a programů speciálně zaměřených na jednotlivé rizikové skupiny žáků;
- poskytování poradenských služeb a zajišťování poradenských služeb specializovaných poradenských a preventivních zařízení pro žáky, rodiče a pedagogy;
- spolupráce s rodiči a osvětová činnost pro rodiče;

Zaměření školy z hlediska rizikového chování

a. Vztah učitel – žák

Budujeme vzájemnou důvěru mezi učitelem a žákem. Žák ví, že se může na učitele obrátit a bude respektován jeho názor, jeho potřeby. Učitel se zajímá o žáka, podněcuje dialog. Učitel získává důvěru žáka i prostřednictvím budování vztahu s rodinou, sociálním prostředím žáka. Při řešení problémů je učitel otevřen komunikaci s žákem, zákonným zástupcem žáka, zástupcem ředitele školy, metodikem prevence, výchovnými poradci, ostatními pedagogy atd.

b. Skupinová práce

Žáci velkou část vyučování spolupracují ve dvojicích či ve skupinách. Učitel věnuje pozornost spolupráci ve skupinách, podporuje naslouchání, zapojení všech členů skupiny. Reflektuje s žáky skupinovou práci a podporuje tak rozvoj kompetencí týmové práce, řešení konfliktu. Žáci se učí vést diskusi, vyjadřovat své názory, naslouchat druhým a vhodným způsobem reagovat na kritiku. Jednou z možností je například vedení komunitního kruhu, ve kterém má každý právo diskutovat na základě pravidel diskuse, sdílet své pocity, obavy, radosti, zážitky, podněty k životu třídy či klást otázky.

c. Projektové vyučování a celoškolní projekty

V rámci projektů se žáci mohou blíže seznámit s děním kolem sebe a aktuálními tématy. Celoškolní projekt umožňuje intenzivní spolupráci tříd v rámci ročníku.

d. Individualizované hodnocení, sebehodnocení, formativní hodnocení, zpětná vazba

Žáci dostávají komplexní zpětnou vazbu od učitele. Jsou informováni o svém pokroku i nedostacích. Je oceňováno úsilí žáka a míra jeho pokroku bez srovnávání s výkonem ostatních. Je podporován jeho individuální talent a zájem. Prostřednictvím formativního hodnocení žák získává kvalitativní hodnocení, jehož účelem je přinést žákům užitečnou informaci o jejich aktuálním stavu vědomostí a dovedností s cílem zlepšit jejich výsledky a naučit je přijímat hodnocení jako přirozenou součást života.

e. Komunikace s rodiči, veřejností

Učitelé nabízejí všem rodičům možnost individuální konzultace. Rodiče mají také možnost navštívit po domluvě s vyučujícím i výuku, někdy se zapojují do výuky v rámci svých možností a poznávají tak prostředí školy a lépe pak chápou potřeby svých dětí ve škole. Rodiče budou o preventivním programu informovat především třídní učitelé na třídních schůzkách a konzultacích. Informovanost bude zaměřena zejména na oblast prevence užívání návykových látek a šikany. Rodiče každého žáka obdrží informace, které budou obsahovat nezbytná telefonní čísla a adresy, základní seznam změn chování, které by se mohli u jejich dětí vyskytnout. Ale i několik užitečných rad, jak se zachovat, zjistí-li u svého potomka závislost či stane-li se jejich dítě obětí šikany. Na jejich dotazy a připomínky budeme zpětně reagovat. Aktuální informace rodiče získávají z webových stránek školy. Ke komunikaci s rodiči využívají učitelé školní e-mail a prostřednictvím elektronické třídní knihy - školu online.

f. Zveřejnění informací

Informace budou zveřejňovány na nástěnce umístěné v budově školy (vestibul školy). Informace obsahují důležitá telefonní čísla a adresy (linky důvěry apod.) a další informace, které se vztahují

k tématům zařazeným do Preventivního programu školy, zásady první pomoci při výskytu šikany. Preventivní program školy bude dále zveřejňován na školních webových stránkách. Dalším informačním zdrojem pro žáky a hlavně vyučující je školní knihovna a odborná literatura vztahující se k různým formám rizikového chování uložená u školního metodika prevence.

g. Pedagogická diagnostika

Učitel věnuje pozornost žákům, registruje signály o možném problému žáka a hledá příčiny a vhodné formy nápravy. Pokud je třeba, spolupracuje s rodiči, zástupkyní ředitelky, výchovnými poradci a školním metodikem prevence, který se zapojí do diagnostického a terapeutického procesu. Případně jsou využívány další odborné instituce – PPP, SVP aj. Závažnější případy konzultuje s ředitelem školy.

h. Řešení porušení školního řádu

Porušování školního řádu, týkajícího se držení, distribuce a užívání návykových látek v prostorách školy, je klasifikováno jako hrubý přestupek a jsou vyvozeny patřičné sankce. Jsou sledována i další riziková chování - šikana, vandalismus, brutalita, rasismus atd. Při jejich zjištění jsou navržena cílená opatření. V případě, kdy selže prevence ve škole, bude přistoupeno k následujícím opatřením:

1. individuální pohovor se žákem
2. jednání s rodiči
3. doporučení kontaktu s odborníky
4. v případě nezájmu rodičů uvědomění sociálního odboru, oddělení péče o dítě
5. v případě dealerství oznámení Policii ČR

3. Potřebnost strategie

Prioritou zájmů školy je žák a jeho pocit bezpečí a úspěšnosti. Škola nepřejímá zodpovědnost za výchovu ke zdravému životnímu stylu. Škola rodičům jen pomáhá v rozvoji dítěte jeho vzděláváním a socializací ve skupině dětí. Prevence založená ve společnosti předpokládá řadu spolupracujících složek. Vedle rodiny, škol a školských zařízení jsou to orgány sociálně právní ochrany dětí, zdravotnická zařízení, místní samosprávy, poradenské instituce ve školství, policie, kulturní střediska, zájmové organizace, podnikatelské subjekty apod. Škola usiluje o integraci primárně preventivních aktivit, které sama poskytuje, spolu se službami specializovaných zařízení.

Za problémy v oblasti primární prevence u dětí a mládeže jsou považovány:

- podceňování primární prevence
- prevence pouze ve škole, po skončení vyučování nemožnost postihu, nekontrolovatelnost žáků
- prevence jen ve školách, absence prevence v rodinách
- nedostatečné pravomoci školních metodiků prevence
- neodbornost pedagogů v dané oblasti (absence právního vědomí)
- nechť pedagogů vyvíjet aktivity, které nepřinášejí okamžitý viditelný výsledek
- nedostatečné využití stávající legislativy, její nejednotnost v terminologii
- absence pocitu zodpovědnosti za vlastní zdraví
- mobilní telefony, internet
- nedostatečná ochrana dětí před alkoholem a pasivním kouřením v rodině a na veřejnosti
- vysoká společenská tolerance k legálním drogám

- liberalizace drogové politiky

4. Personální zajištění prevence

Při řešení problémů rizikového chování bude pomáhat školní poradenské pracoviště ve spolupráci s třídními učiteli a ostatními členy pedagogického sboru.

Ředitel školy

Je přímo zodpovědný za prevenci a za řešení zjištěných projevů rizikových forem chování. Vytváří podmínky pro předcházení rozvoje rizikového chování zejména

- a) zabezpečením poskytování poradenských služeb ve škole se zaměřením na primární prevenci rizikového chování, koordinací tvorby, kontrolou realizace a pravidelným vyhodnocováním Minimálního preventivního programu školy,
- b) zapracováním do školního řádu a vnitřního řádu řešením aktuálních problémů souvisejících s výskytem rizikového chování ve škole
- c) jmenováním školního metodika prevence, pedagogického pracovníka, který má pro výkon této činnosti odborné předpoklady, kvalifikaci, případně mu zajistí podmínky ke studiu k nezbytnému výkonu specializovaných činností v oblasti prevence rizikového chování,
- d) pro systematické další vzdělávání školního metodika v oblasti specifické primární prevence pro činnost školního metodika s žáky a zákonnými zástupci nezletilých žáků ve škole,
- e) podporou týmové spolupráce školního metodika, výchovného poradce, školního psychologa/školního speciálního pedagoga, třídních učitelů a dalších pedagogických pracovníků školy při přípravě, realizaci a vyhodnocování Preventivního programu ,
- f) spoluprací s metodikem prevence v PPP a s krajským školským koordinátorem prevence,
- g) podporou aktivit příslušného obecního úřadu zaměřených na rozvoj zdravého životního stylu
- h) monitorováním a vyhodnocováním realizace Preventivního programu a realizace dalších opatření, ve školním řádu a vnitřním řádu musí být popsána kontrolní a sankční opatření v oblasti rizikového chování ve škole.

Zástupkyně ředitele pro 1. a 2.st.

Koordinují společně s metodikem prevence aktivity školy v oblasti prevence. Aktivně nabízí učitelům a žákům možnost poradit se o svých problémech. Zaměřují se na žáky, kteří jsou ohroženi ve svém vývoji. Učitelé informují metodika prevence a ten následně jak zástupkyni ředitele, tak také ředitele školy o případech výskytu agresivního chování ve třídě, signálů o potížích žáka (osobnostní, rodinné, vztahové), náhlém i trvalém neúspěchu v učení, obtížné komunikaci, konfliktu s rodiči, porušování pravidel soužití ve škole žákem, krádežích ve třídách.

Školní metodik prevence

Standardní činnosti školního metodika prevence jsou vymezeny příslušným právním předpisem. (příloha č. 3/II vyhlášky Č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů.)

Standardní činnosti školního metodika prevence

Metodické a koordinační činnosti

- 1) Koordinace tvorby a kontrola realizace preventivního programu školy.
- 2) Koordinace a participace na realizaci aktivit školy zaměřených na prevenci záškoláctví, závislostí, násilí, vandalismu, sexuálního zneužívání, zneužívání sektami, prekriminálního a kriminálního chování, rizikových projevů sebepoškozování a dalších sociálně patologických jevů.
- 3) Metodické vedení činnosti pedagogických pracovníků školy v oblasti prevence sociálně patologických jevů (vyhledávání problémových projevů chování, preventivní práce s třídními kolektivy apod.).
- 4) Koordinace vzdělávání pedagogických pracovníků školy v oblasti prevence sociálně patologických jevů.
- 5) Koordinace přípravy a realizace aktivit zaměřených na zapojování multikulturních prvků do vzdělávacího procesu a na integraci žáků/cizinců; prioritou v rámci tohoto procesu je prevence rasismu, xenofobie a dalších jevů, které souvisí s otázkou přijímání kulturní a etnické odlišnosti.
- 6) Koordinace spolupráce školy s orgány státní správy a samosprávy, které mají v kompetenci problematiku prevence sociálně patologických jevů, s metodikem preventivních aktivit v poradně a s odbornými pracovišti (poradenskými, terapeutickými, preventivními, krizovými, a dalšími zařízeními a institucemi), které působí v oblasti prevence sociálně patologických jevů.
- 7) Kontaktování odpovídajícího odborného pracoviště a participace na intervenci a následné péči v případě akutního výskytu sociálně patologických jevů.
- 8) Shromažďování odborných zpráv a informací o žácích v poradenské péči specializovaných poradenských zařízení v rámci prevence sociálně patologických jevů v souladu s předpisy o ochraně osobních údajů.
- 9) Vedení písemných záznamů umožňujících doložit rozsah a obsah činnosti školního metodika prevence, navržená a realizovaná opatření.

Informační činnosti

- 1) Zajišťování a předávání odborných informací o problematice sociálně patologických jevů, o nabídkách programů a projektů, o metodách a formách specifické primární prevence pedagogickým pracovníkům školy.
- 2) Prezentace výsledků preventivní práce školy, získávání nových odborných informací a zkušeností.
- 3) Vedení a průběžné aktualizování databáze spolupracovníků školy pro oblast prevence sociálně patologických jevů (orgány státní správy a samosprávy, střediska výchovné péče, poradny, zdravotnická zařízení, Policie ČR, orgány sociální péče, nestátní organizace působící v oblasti prevence, centra krizové intervence a další zařízení, instituce i jednotliví odborníci).

Poradenské činnosti

- 1) Vyhledávání a orientační šetření žáků s rizikem či projevy sociálně patologického chování; poskytování poradenských služeb těmto žákům a jejich zákonným zástupcům, případně zajišťování péče odpovídajícího odborného pracoviště (ve spolupráci s třídními učiteli).

2) Spolupráce s třídními učiteli při zachycování varovných signálů spojených s možností rozvoje sociálně patologických jevů u jednotlivých žáků a tříd a participace na sledování úrovně rizikových faktorů, které jsou významné pro rozvoj sociálně patologických jevů ve škole.

3) Příprava podmínek pro integraci žáků se specifickými poruchami chování ve škole a koordinace poskytování poradenských a preventivních služeb těmto žákům školou a specializovanými školskými zařízeními.

Výchovný poradce

Zajišťuje výchovné složky činnosti školy, péči o nadané žáky a žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, dále spoluprací s PPP a dalšími odborníky, spolu se zástupkyní ředitelky vede kartotéku a evidenci problémových žáků. Ve spolupráci s třídními učiteli věnuje pozornost nadaným a talentovaným žákům a navrhuje další péči o ně.

Kariérový poradce – výchovný poradce

Poskytuje poradenskou činnost pro rodiče a žáky při volbě povolání (např. informace o jednotlivých typech škol, požadavcích a předpokladech přijetí, seznamuje žáky s organizací přijímacího řízení ve středních školách a konzervatořích, provádí tisk a kontrolu přihlášek ke studiu, vydává žákům zápisové lístky a vede jejich evidenci, poskytuje individuální konzultace pro žáky a jejich rodiče, vyhodnocuje výsledky přijímacího řízení.

Třídní učitel

Spolupracuje se školním metodikem prevence při zachycování varovných signálů, podílí se na realizaci Preventivního programu a na pedagogické diagnostice vztahů ve třídě,

a) motivuje k vytvoření vnitřních pravidel třídy, která jsou v souladu se školním řádem, a dbá na jejich důsledné dodržování (vytváření otevřené bezpečné atmosféry a pozitivního sociálního klimatu ve třídě); podporuje rozvoj pozitivních sociálních interakcí mezi žáky třídy,

b) zprostředkovává komunikaci s ostatními členy pedagogického sboru a je garantem spolupráce školy se zákonnými zástupci nezletilých žáků třídy,

c) získává a udržuje si přehled o osobnostních zvláštностech žáků třídy a o jejich rodinném zázemí.

d) poskytuje rodičům informace o rizikovém chování, leduje školní docházku žáků a vypracovává IVP.

Pedagogové

Věnují se v rámci výuky rozvoji kompetencí žáků v oblasti sociálních dovedností, učí podle principů a metod v rámci koncepce školy. Provádějí průběžnou diagnostiku žáků a třídy, na pedagogických radách vzájemně hodnotí uplynulé období, konzultují případné problémy, navrhují opatření. Respektují věkové a osobnostní zvláštnosti žáků, mimořádnou pozornost věnují problémovým, handicapovaným žákům a žákům se sociálním znevýhodněním. Informují zástupkyni ředitele nebo školního metodika prevence o případech výskytu agresivního chování ve třídě, o porušování pravidel soužití ve škole či neomluvené absenci. Nabízejí všem rodičům možnost individuální konzultace. Rodiče mají také možnost navštívit po domluvě s vyučujícím i jejich výuku.

Participující odborné instituce

Nepůsobí na jednoho žáka, ale na třídu jako celek, nevstupují do školy nahodile, ale v návaznosti na koncepční práci školy. Mezi ně řadíme PPP, střediska výchovné péče, Orgány sociálně-právní ochrany dítěte (OSPOD), Policii ČR, Městskou policii - oddělení prevence, občanská sdružení a organizace.

5. Principy strategie

Zásady efektivní primární prevence

Partnerství a společný postup – spolupráce všech zaměstnanců školy při respektování kompetencí

Komplexní řešení problematiky primární prevence rizikového chování – vzájemné propojení a koordinace řešení problémů souvisejících s rizikovým chováním

Kontinuita působení a systematičnost plánování – preventivní působení musí být komplexní, systematické a dlouhodobé

Uplatňování ověřených dat a hodnocení efektivity – aktivity realizované v rámci primární prevence jsou založené na analýze současné situace, identifikovaných problémech, potřebách a prioritách, opatření jsou monitorována, je vyhodnocována jejich účinnost a případně jsou modifikovány realizované aktivity

Racionální financování a garance kvality služeb – zabezpečení finančních zdrojů k realizaci aktivit prostřednictvím dotačních programů, volba certifikovaných programů

Zacílení a adekvátnost informací i forem působení – realizované preventivní aktivity musí odpovídat cílové skupině a jejím věkovým a sociokulturním charakteristikám a potřebám

Pozitivní orientace primární prevence – nabídka pozitivních alternativ a využívání pozitivních modelů

Orientace na kvalitu postojů a změnu chování – každé primárně preventivní působení si klade za cíl mít pozitivní vliv na změnu postojů a chování daného jedince, který v průběhu školní docházky získá relevantní sociální dovednosti a znalosti potřebné pro život

6. Cíle strategie a charakteristika rizikových faktorů

Hlavním cílem je snížit míru rizikového chování a minimalizovat jeho vznik.

Základními cíli strategie jsou cíle:

a) Dlouhodobé:

- výchova ke zdravému životnímu stylu
- rozvoj a podpora sociálních kompetencí a sociálních dovedností žáků vůči tlaku vrstevnické skupiny
- funkční informační systém, funkční systém vzdělávání školního metodika prevence, vícezdrojové financování projektů primární prevence
- rozšiřovat činnost školního poradenského pracoviště s cílem poskytovat poradenskou pomoc rodičům, žákům i pedagogům školy, zejména v prevenci rizikového chování a v individuálním přístupu k potřebám žáků
- průběžně doplňovat odbornou kvalifikaci pedagogů v prevenci rizikového chování na třídních

schůzkách a individuálních konzultacích (učitel - rodič - žák) informovat rodiče o činnosti školy, zhodnotit za dané období chování a prospěch žáků, stabilizovat vztahy škola – rodina, učitel – žák.

b) Střednědobé:

- zapojování rodin do života škol
- pravidelné zapojování do grantového systému prostřednictvím vlastních projektů
- finanční zabezpečení funkce školního metodika prevence (snížená přímá míra vyučovací povinnosti)
- pokračovat v osvětě i u rodičů – na třídních schůzkách vysvětlit problém kouření v rodině, konzumace alkoholu
- v rámci péče o tělesnou a duševní hygienu dětí využívat co nejvíce přírodu v okolí školy (venkovní hřiště), zařazovat v co největší míře pobyt venku, relaxační aktivity, školy v přírodě, využít k tomu i náplň činnosti školní družiny
- k žákům přistupovat diferencovaně, respektovat jejich individualitu – prohloubit péči o nadané žáky, zajistit odbornou péči o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami
- účinnou prevencí a dobrou spoluprací s rodiči předcházet vzniku neomluvené absence
- zaměření na prevenci školní neúspěšnosti, podporu vzdělávání žáků - cizinců
- soustředit se na řešení kázeňských přestupků žáků, neprodleně tyto řešit, včetně hrubého chování ke spolužákům i pedagogům
- pracovat s problémovými třídami, jedinci, využití odborné pomoci (školní metodik prevence, výchovný poradce, PPP, ...). Při práci využívat Metodických doporučení MŠMT.
- spolupracovat se zřizovatelem, s Městskou policií, Policií ČR a OSPOD při řešení výchovných problémů a realizaci besed pro žáky

c) Krátkodobé:

- zmapování potřeb v oblasti primární prevence
- finanční podpora školy
- zkvalitňování práce třídních učitelů při práci s kolektivem třídy

Cílem působení v oblasti prevence rizikového chování je dosáhnout toho, že je dítě odpovědné za vlastní chování a způsob života v míře přiměřené jeho věku a rozumovým schopnostem, s posílenou duševní odolností vůči stresu, negativním zážitkům a vlivům. Je schopné dělat samostatná (a pokud možno správná) rozhodnutí při vědomí všech alternativ. Přiměřenými sociálně psychologickými dovednostmi je schopné řešit, případně je schopné nalézt pomoc pro řešení problémů. Má vyhraněný negativní vztah k návykovým látkám. Dokáže se podílet na tvorbě prostředí a životních podmínek, je otevřené a pozitivně nastavené k sociálním vztahům a aktivně přijímá zdravý životní styl (životosprávu, sportovní a kulturní aktivity).

7. Formy rizikového chování

Do prevence rizikového chování řadíme rizikové projevy v chování dětí:

- a) Agrese, šikana, kyberšikana a další rizikové formy komunikace prostřednictvím multimédií, násilí, domácí násilí, krizové situace spojené s násilím, vandalismus, intolerance, antisemitismus, extremismus, rasismus a xenofobie, homofobie, krádeže, loupeže, vydírání, vyhrožování
- b) Záškoláctví

- c) Závislostní chování, užívání různých typů návykových látek, netolismus (závislost na virtuálních drogách – televize, video, počítačové hry), gambling (patologické hráčství)
- d) Rizikové sporty a rizikové chování v dopravě, prevence úrazů
- e) Spektrum poruch příjmu potravy
- f) Negativní působení sekt – nová náboženská hnutí, příslušnost k subkulturám
- g) Sexuálního rizikové chování
- h) Syndrom CAN (týrané, zanedbané, zneužívané dítě)
- ch) Sebepoškození
- i) Problémové situace týkající se žáků s PAS (poruchy autistického spektra)

8. Vymezení cílové skupiny

Nárůst různých projevů rizikového chování včetně zneužívání návykových látek v populaci mládeže a dětí školního věku se stává celospolečenským problémem. Děti patří k nejohroženější skupině. Proto je důležité zahájit primární prevenci právě v době základní školní docházky, poskytnout žákům co nejvíce informací o drogové problematice (přiměřeně k jejich věku), naslouchat jejich problémům a otevřeně s nimi hovořit i na neformální úrovni. Strategie je zaměřena na všechny žáky 1. - 9. ročníku základní školy, se zvláštním přihlédnutím k dětem ze sociálně slabšího a málo podnětného rodinného prostředí, dětem s nedostatečným prospěchem a s některými typy specifických vývojových poruch chování.

U pedagogů je další vzdělávání zaměřeno na celý tým. Intenzivní vzdělávací aktivity jsou směřovány k pracovníkům, kteří zajišťují činnost školního poradenského pracoviště – výchovná poradkyně a školní metodik prevence.

Do systému informování jsou zapojeni všichni rodiče. Zvláštní pozornost je věnována skupinám rodičů tříd, kde se vyskytly negativní jevy. Individuální pozornost je věnována rodičům žáků, u kterých byl zjištěn výskyt návykových látek, konzumace alkoholu a kouření, rodičům žáků – agresorů v případech šikany.

9. Způsob realizace

Centrem pozornosti musí být žák, respektive školní třída s ohledem na její specifika. Cílem pedagogického snažení je rozvoj osobnosti každého žáka, dosažení pocitu úspěšnosti, naučit žáky nebýt pouze pasivním konzumentem, ale tvořivým jedincem. Naučit žáky vhodnému vyjadřování v různých životních situacích, nebát se otevřeně porovnávat názory své a ostatních, naučit žáky kriticky zhodnotit výsledky své práce i práci ostatních a poučit se z vlastních chyb, přijmout radu a pomoc. Vybavit žáka potřebnými kompetencemi, díky nimž bude schopen hrozící riziko včas rozeznat, nenechat se jím negativně ovlivnit a adekvátně reagovat na vzniklé situace.

Základními kompetencemi prevence v rámci podpory zdraví a zdravého životního stylu jsou:

- zvyšování sociální kompetence - rozvíjení sociálních dovedností, které napomáhají efektivní orientaci v sociálních vztazích, odpovědnosti za chování a uvědomění si důsledků jednání
- posilování komunikačních dovedností - zvyšování schopnosti řešit problémy, konflikty, adekvátní reakce na stres, neúspěch, kritiku
- vytváření pozitivního sociálního klimatu – pocitu důvěry, bez nadměrného tlaku na výkon, zařazení do skupiny, práce ve skupině vrstevníků, vytvoření atmosféry pohody a klidu, bez strachu a nejistoty

- formování postojů ke společensky akceptovaným hodnotám – pěstování právního vědomí, mravních a morálních hodnot, humanistické postoje apod.

Klíčové vyučovací oblasti jsou:

- oblast přírodovědná - např. fyziologie, biologie člověka, biologické účinky drog, chemické aspekty drog
- oblast zdravého životního stylu - např. výchova ke zdraví, osobní a duševní hygieně, podmínky správné výživy, trávení volného času
- oblast společenskovední - např. proces socializace jedince, užší a širší společenské prostředí, jedinec ve vzájemné interakci se sociálním prostředím
- oblast rodinné a občanské výchovy - např. postavení rodiny ve společnosti, vedení domácnosti, zdravý vývoj a příprava na život, formy komunikace, zvyšování sociální kompetence dítěte, subjekty participující v oblasti prevence drog
- oblast sociálně právní - např. právní aspekty drog, práva dítěte, význam a cíle reklamy
- oblast sociální patologie např. postoj společnosti ke zneužívání drog, delikventní chování, kriminalita, xenofobie, šikanování, rasismus

Preventivní témata jsou nejčastěji frekventována v následujících předmětech:

Prvouka, Přírodověda, Přírodopis, Zeměpis, Občanská výchova, Rodinná výchova, Chemie, Informatika, Tělesná výchova

10. Kompetence žáků

1. – 3. ročník

Žáci

- dokáží pojmenovat zdravotní rizika spojená s kouřením, pitím alkoholu, užíváním drog, zneužíváním léků
- znají jednoduché způsoby odmítání návykových látek
- znají hodnotu zdraví a nevýhody špatného zdravotního stavu
- mají vědomost, jak udržovat zdraví
- mají vědomosti o zdravém životním stylu
- mají právní povědomí v oblasti rizikového chování

4. - 5. ročník

- mají povědomí o zdraví jako základní lidské hodnotě
- znají činnosti, které jsou vhodné z hlediska zdraví zařadit do denního režimu, osvojují si zdravý životní styl
- podrobně znají zdravotní a sociální rizika návykových látek a argumenty ve prospěch zdraví
- znají zákony omezující kouření, požívání alkoholu a zákony týkající se užívání a šíření drog
- umí komunikovat se službami poskytujícími poradenskou pomoc
- umí pojmenovat základní mezilidské vztahy
- umí rozpoznat projevy lidské nesnášenlivosti
- ví na koho se obrátit v případě, že někdo ohrožuje nebo poškozují jejich práva
- mají povědomost o tom, že každé jednání, které ohrožuje práva druhých (šikana, násilí,

- zastrašování aj.), je protiprávní
- znají základní způsoby odmítání návykových látek ve styku s vrstevníky

6. - 9. ročník

- znají význam harmonických mezilidských vztahů pro zdravý životní styl a zdraví
- respektují odlišné názory či zájmy lidí a odlišné způsoby jejich chování a myšlení, jsou tolerantní k menšinám
- znají a uplatňují vhodné způsoby řešení neshod se spolužáky, spory řeší nenásilným způsobem
- znají vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích
- umí spolupracovat ve skupině a přebírat zodpovědnost za společné úkoly
- znají významné dokumenty upravující lidská práva a sociálně právní ochranu dětí
- znají činnost důležitých orgánů právní ochrany občanů
- uvědomují si podstatu protiprávního jednání a právní odpovědnost za případné protiprávní činy
- umí zhodnotit vhodné a nevhodné zdravotní návyky
- umí vysvětlit své konkrétní postoje a chování z pohledu zdraví
- ví, co je podstatou zdravého životního stylu a snaží se o jeho realizaci
- znají pozitivní vliv aktivního pohybu, relaxace, duševní hygieny
- ví, že zneužívání dítěte je trestné
- umí diskutovat o rizicích zneužívání drog, orientují se v trestně právní problematice návykových látek
- ví, kde hledat odbornou pomoc, v případě potřeby ji dovedou využít
- bezpečně zvládají účelné modely chování v krizových situacích (šikanování, týrání, sexuální zneužívání apod.) a správně se rozhodují v situacích vlastního nebo cizího ohrožení
- dokáží komunikovat se specializovanými službami (linky důvěry, krizová centra)
- odmítají projevy brutality a násilí zprostředkované médii a umí o nich diskutovat

11. Metody a formy, jakými budou dílčí aktivity řešeny

1. – 5. ročník

- společné stanovení a zažití pravidel soužití mezi žáky a učiteli
- zvyšování zdravého sebevědomí žáků
- zkoumání a uvědomování si vlastní osobnosti
- vnímání individuálních odlišností dětí mezi sebou a přijímání těchto jevů
- nácvik vzájemné úcty, sebeúcty a důvěry
- rozvoj schopnosti diskutovat, komunikovat, řešit problémy a konflikty (např. formou komunitního kruhu)
- rozvoj schopnosti klást otázky, umění vyjádřit svůj názor, umění říci „ne“
- navozování příznivého psychosociálního klimatu ve třídě
- osvojování a upevňování základních návyků
- hygiena, životospráva, sdělení základních informací z oblasti prevence experimentování s alkoholem a cigaretami
- základy etické a právní výchovy
- zaměření pozornosti na včasné odhalování specifických poruch učení nebo i jiných postižení
- všestranný rozvoj osobnosti žáka
- soustředěnost na včasné diagnostikování rizikového chování ve třídních kolektivech

- důraz na spolupráci s rodiči
- nabídka volnočasových aktivit
- návštěvy filmových a divadelních představení, koncertů, besed apod.
- účast v soutěžích a olympiádách

6. - 9. ročník

- vytváření vztahu důvěry mezi žáky a učiteli a mezi žáky navzájem
- stanovení pravidel soužití třídní komunity
- upevňování vztahů v komunitě vrstevníků
- formování skupiny, která je pro žáky bezpečným místem, která jim pomůže vyhnout se rizikovému společensky nežádoucímu chování (např. šikanování,) užívání alkoholu a drog, vzniku různých typů závislostí apod.
- začlenění nových žáků do komunity třídy
- trénink obrany před manipulací, s uměním říci „ne“
- trénink odpovědnosti za vlastní rozhodnutí
- zvládání náročných fyzických a duševních situací
- umění vyrovnat se s neúspěchem
- nácvik řešení zátěžových situací, návody k řešení problémů
- rozvoj schopností přijímat svobodná a odpovědná rozhodnutí
- nácvik efektivní komunikace na základě vlastních prožitků

12. Vyhodnocení preventivní strategie

Vyhodnocení celého preventivního plánu bude provedeno v červnu příslušného roku. O programu školní metodik prevence vede průběžné záznamy, s jejichž výsledky pravidelně seznamuje vedení školy, ostatní pedagogické pracovníky. Od školního roku 2016/2017 škola vyhodnocuje školní preventivní program prostřednictvím on-line systému výkaznictví, který je přístupný na www.preventivni-aktivity.cz. Vyhodnocení se týká věcné podstaty realizace jednotlivých akcí a aktivit, dává přehled o počtech účastníků, finančních nákladech, schopnosti realizovat jednotlivé programy apod. Sleduje se, zda program pozitivně ovlivňuje chování žáků.

Vyhodnocení výsledků uskutečňovaného procesu změn

- zhodnocení psychosociálního klimatu ve škole, kázně a případně i prospěchu žáků
- zhodnocení výskytu rizikového chování ve škole

Proces změn bude evaluován průběžně a trvale pomocí prostředků poskytujících zpětnou vazbu. Konkrétní postupy práce, cíle na školní rok a další rozšiřující informace jsou rozpracovány v Preventivním programu školy, který z této školní strategie vychází.

Vypracovala: Mgr. Jana Březinová; školní metodik prevence

V Hranicích 1.9.2020

Při tvorbě Školní preventivní strategie škola vychází z těchto dokumentů:

Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže v působnosti resortu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na období 2019–2027

Akční plán realizace národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019–2021

Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019-2027

Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2016-2020

Metodický pokyn ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních, Č.j: MSMT - 21149/2016

Metodický pokyn MŠMT ČR k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance, Č.j: 14 423/99-22

Metodický pokyn k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví, Č.j: 10 194/2002-14

Metodický pokyn MŠMT k zajištění bezpečnosti a ochrany dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, Č.j.: 7 014/2005-25

Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, Č.j: 21291/2010-28 – po aktualizaci 2017

Zákon. č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (Školský zákon), ve znění pozdějších předpisů

Zákon. č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů